

in[+]frame

articles

The art of seeing #02

Η προσέγγιση του Terry Barrett για την φωτογραφική κριτική

Μέρος 2^ο : Η έννοια της Ερμηνείας

του Γεράσιμου Λούντζη

Στο [The art of seeing #01](#) σκιαγραφήσαμε σύντομα ορισμένες βασικές αρχές στην κριτική προσέγγιση μιας φωτογραφίας και πιο συγκεκριμένα τις βασικές αρχές της περιγραφής. Όπως αναφέρθηκε, η περιγραφή περιλαμβάνει σχεδόν πάντα και αξιολογικές κρίσεις, δηλαδή μια θετική ή αρνητική στάση απέναντι στο φωτογραφικό έργο. Αυτό όμως δεν αποτελεί ολοκληρωμένη κριτική. Η πεμπτούσια της κριτικής αναδεικνύεται με αυτό που ονομάζουμε Ερμηνεία, δηλαδή με τις διατυπώσεις εκείνες που θα οδηγήσουν στην καλύτερη κατανόηση του έργου. Σε αυτό το δεύτερο μέρος θα συζητήσουμε για την ερμηνεία, πάντα σύμφωνα με την θεωρητική προσέγγιση του Barrett (2000).

Οι φωτογραφίες, ως απεικονίσεις της πραγματικότητας, έχουν τη δυνατότητα να μας παραπλανούν και να μας πείθουν ότι πρόκειται περί αντικειμενικών και απαρρέγκλιτων αποδείξεων, πράγμα το οποίο απέχει πολύ από την αλήθεια. Ακόμη και οι πιο απλές και ξεκάθαρες φωτογραφίες χρήζουν ερμηνείας. Μιας ερμηνείας ικανής να «δώσει φωνή σε σημάδια που δεν μιλούν από μόνα τους». Που θα ξεπερνά την απλή πληροφόρηση και περιγραφή, θα υποδεικνύει σημαντικές σχέσεις μεταξύ των στοιχείων της εικόνας και θα οδηγεί μέσω του λόγου στην κατανόηση του νοήματος. Όπως αναφέρει ο Barret:

«...το να ερμηνεύεις μια φωτογραφία είναι να λες σε κάποιον άλλο, προφορικά ή γραπτά, τι αντιλαμβάνεται κανείς για μια φωτογραφία και ειδικότερα τι πιστεύει ότι μια φωτογραφία πραγματεύεται. Ερμηνεία είναι το να λες για το σκοπό, το νόημα, την έννοια, την απόχρωση και τη διάθεση της φωτογραφίας»

Έτσι, για να επιτευχθεί το παραπάνω, η ερμηνεία μιας φωτογραφίας βασίζεται συνήθως σε δυο πράγματα: πρώτον, σε αυτό που δείχνει το φωτογραφικό έργο και δεύτερον, στο αιτιακό του περιβάλλον, δηλαδή στις σχετικές πληροφορίες γύρω από το έργο.

Ένας άλλος τρόπος προσέγγισης της ερμηνείας είναι να αντιμετωπίζει κανείς όλες τις φωτογραφίες ως οπτικές μεταφορές που χρειάζονται αποκωδικοποίηση. Για να γίνει

αυτό απαιτείται ο διαχωρισμός της μελέτης της φωτογραφίας σε δυο συσχετιζόμενα επίπεδα ανάγνωσης: στο τι δείχνει μια φωτογραφία και στο τι υπονοεί. Ο Nelson Goodman (1981) διερευνώντας την μίμηση ως δυνατότητα ρεαλιστικής απεικόνισης της πραγματικότητας μέσα από την εικόνα, αναφέρει:

«...το αντικείμενο εμπρός μου είναι ένας άντρας, ένα σμήνος ατόμων, ένα σύμπλεγμα κυττάρων, ένας βιολιστής, ένας φίλος, ένας ηλίθιος και πολλά άλλα...»

Αν παραβλέψουμε το μεταφορικό νόημα, τότε, αρνούμαστε από τη φωτογραφία την ποικιλία των εκφραστικών της δυνατοτήτων. Το να βασιζόμαστε αποκλειστικά και μόνο, στο επιφανειακό και το προφανές, σημαίνει ότι αποκλείουμε την ποιητική διάσταση της φωτογραφίας.

Ας δούμε λοιπόν, ένα παράδειγμα ερμηνείας σε μια φωτογραφία του Man Ray που βασίζεται στη λογική της οπτικής μεταφοράς:

Man Ray, 'Tears', Paris, 1930-1932

«Κρίνοντας από την συμπερίληψη αυτής της εικόνας σε άλλες φωτογραφικές συνθέσεις, ο Man Ray πρέπει να θεωρούσε το έργο 'Tears' μια από τις πιο επιτυχημένες του φωτογραφίες. Μια κροπαρισμένη εκδοχή του με ένα μόνο μάτι επίσης εμφανίζεται ως το 'πρώτο πιάτο' σε ένα φωτογραφικό βιβλίο του το 1934. Η εικόνα είναι μια μεταφορά για την πλαστικότητα της καλλιτεχνικής δημιουργίας, μια σκηνή που σκηνοθετήθηκε για την ειλικρίνεια της. Σαν ήρωας του βωβού κινηματογράφου, η γυναίκα ατενίζει ψηλά με παράπονο για

να δείξει την θλίψη της. Όμως, τα μεγάλα, λαμπερά δάκρυα είναι μελοδραματικά, ένα υπερβολικό σημάδι λύπης που γελοιοποιεί το συναίσθημα, προτείνοντας μια σύνδεση με την εγκατάλειψη του Man Ray από την ερωμένη του Lee Miller το 1932. Για τους σουρεαλιστές όπως ο Man Ray, το μάτι ήταν ένα σημαντικό σύμβολο εσωτερικού οράματος, μια ιδέα κεντρική για την φιλοσοφία τους. Για τον καλλιτέχνη, φαίνεται επίσης ότι αποτελούσε ένα πιο προσωπικό αναγνωριστικό, που εμφανίζεται σε *assemblages**, φιλμ και φωτογραφίες του.»

(όπως αποσπάστηκε από την ιστοσελίδα του [J. Paul Getty Museum](#))

Συνεπώς, για να απαντήσει κανείς σε ερωτήματα ερμηνευτικής φύσεως, του τύπου «τι υπονοεί αυτή η φωτογραφία;» ή «τι σημαίνει;» κοκ, είναι απαραίτητο να δεχτεί τη θεμελιώδη παραδοχή ότι οι φωτογραφίες εμπεριέχουν πολλαπλά νοήματα τα οποία είναι βαθύτερα από εκείνα που αποτυπώνονται επιφανειακά. Σε αυτή τη βάση, αυτός που ερμηνεύει έχει στη διάθεση του μια σειρά αναλυτικών εργαλείων που αποτελούν τις διαφορετικές οπτικές γωνίες από τις οποίες μπορεί να προσεγγίσει μια φωτογραφία και που θα συζητήσουμε στο επόμενο “*The Art of Seeing*”.

(Συνεχίζεται)

Αναφορές

- Barrett, T. (2000). *Criticizing Photographs: An Introduction to Understanding Images*. California: Mayfield Publishing Company.
- Goodman N. (1981). *Languages of art: An Approach to a Theory of Symbols*. Harvester
- J. Paul Getty Museum (n.d.). *Exploring Photographs. Tears, Man Ray*. Retrieved from http://www.getty.edu/education/teachers/classroom_resources/curricula/exploring_photographs/downloads/tears.pdf
- Naef, W. J. (1978). *The Art of Seeing: Photographs from the Alfred Stieglitz Collection*. (W. J. Naef, Ed.) (1st ed.). Metropolitan Museum of Art. doi:10.1097/00005053-194312000-00042